

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemam velja: Za celo leto predplačan 15 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld., za en mesec 1 gld. 40 kr.
V administraciji prejemam velja: Za celo leto 12 gld., za pol leta 6 gld., za četrt leta 3 gld., za en mesec 1 gld. V Ljubljani na dom pošiljan velja 1 gld. 20 kr. več na leto. Posamezne številke veljajo 7 kr.
Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska, Semeniške ulice št. 2, II., 28.

Naznanila (inzerati) se sprejemajo in velja trispodna petit-vrsta: 8 kr., če se tiska enkrat; 12 kr. če se tiska dvakrat; 15 kr., če se tiska trikrat. Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.
Rokopisi se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Vredništvo je v Semeniških ulicah h. št. 2, I., 17.
Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/8. uri popoldne.

Štev. 197.

V Ljubljani, v četrtek 29. avgusta 1889.

Letnik XVII.

Iz Rima.

Ko so prišli Pijemontezi v Rim, naznaniti so hoteli strmečemu svetu, kakó mlada Italija ustanovlja svojo prestolnico. Celi mestni okraji so se podrli in desetkrat več novih je navstalo. In kako so se gradili? Na kako zemljišče se je vsprejel dolg, s tem dolgom se je zidal spodnji del; nato se je izposodila druga svota, s katero se je postavilo prvo nadstropje; za tem je prišel tretji dolg za drugo nadstropje, in takó se je postopalo, dokler niso bila tri ali štiri nadstropja gotova. Denar v to svrhu so dajali rimski plemiči in banke; splošnje zaupanje se je povzdignilo vsled brezmejnega kredita, kateri je dovoljevala „banca nazionale“. Nemčija se je bajè s 300 milijoni tega stavbenega denarja vdeleževala. Toda vkujženi dolgovi imajo to slabo lastnost, da se morajo obrestovati; ker pa ostajajo slej kakor prej cele vrste in ulice hiš stanovalcev prazne, dobivala se tudi ni nikakoršna najemščina. Mej tem pa so se gradnje veselo nadaljevale. Nankrat je „banca nazionale“ vsak kredit odpovedala; čeravno stori „banca romana“ vse, kar je v njej moči, vendar ne zadostuje tirjatvam; bankerot sledi bankerotu.

Večina papežu naklonjenega plemstva je uničena, le še dve družini — Aldobrandini in Lancelotti — se morete hvaliti, da ste se iz te krize rešili z zdravo kožo. Čeravno je redarstvo kar v tolpah iz Rima izganjalo zidarje, navstale so dné 8. in 9. februarja vendar delavske rabuke. Najnovejša žrtva, katero je zahtevala ta stavbena spekulacija, je sedanja kriza turinske banke. (Slednja je, kakor znano, že ustavila plačila. Op. vred.) Delnice, ki so se kupovale po 200 lir in so narastle do 700 lir, padle so na 120 lir; občinstvo je nazaj tirjalo svoje vloge in kriza je bila gotova. Da se zadovolji tekočim zahtevam, posodila je vsled posredovanja finančnega ministra „banca nazionale“ v zvezi z nekaterimi drugimi bankami deset milijonov, toda skušeni trgovci trdijo, da je bankerot brez vladne podpore neizogibljiv. Nekateri listi pravijo

sedaj, da vlada ne smé pomagati, ker ni zasobnik, kateri bi razpolagal z osebnim premoženjem; drugi pa pravijo, če je vlada kriva — in to je, ker je že davno poznala slabe razmere in vendar ni v tem oziru storila ničesa — dolžna je pomagati; če pa ni zakrivila ničesa, pomagati mora vendar, ker se gré za javne koristi.

Oglejmo si jedro. Kaj se je z vsemi temi žrtvami doseglo? — Velik del plemstva je uničen, vrle tvrdke so napovedale bankerot, prihranitve malega moža so zginile, cerkve, samostani in svetišča so razdrta, javni kredit je nad vsako mejo omajan, velike ceste so prazne, po drugih, ki so se razširile, revno ljudstvo niti občevati ne more poleti, ker nimajo nobene sence; pravim revno, kajti bogatinci beže pred vročino na deželo. — Najhujše pa, kar se je s temi ponesrečenimi špekulacijami doseglo, je to, da je mnogo ljudstva z dežele pridrló v mesto, meneč, tú je raj, potem pa so pomagali pomnoževati sodrgo in proletarijat. Italija ni dežela velikih mest, kajti na jugu takó rekoč nima nikakoršne trgovine in industrije, nakazana pa je od narave, da obdeluje jako rodovitno zemljo. In ravno kmetijstvo je v Italiji jako propadlo, kar pa ni zakrivila tolikanj nedelavnost kmetov, marveč okoliščina, ker ne poznájo in nimajo sredstev. Da se vse to spozná, seváda ne zadostuje potovanje po železnici in ogledovanje mest.

Papeži so poprek primerno ravnali; delo in denar so poglavito določili umetnji — in to po vsej pravici, kajti Italija je dežela umetnij — in kmetijstvu. Še danes moramo mostove in ceste v gorovji občudovati, ki nosijo papežev grb, kakor tudi rodovitne pokrajine, v katerih so poprej iz močvirja puhteli strupeni sopari. Če je danes kdo pisal knjigo o kmetijstvu ali sploh kaj izumil na korist kmetu, gotovo ga sprejme papež Leon XIII. takó, kakor kakega visokega dostojanstvenika. Papeževe šole toliko nadkriljujejo državne, da liberalni listi polni srda kličejo: Papež iz hinavstva tako v redu svoje šole vzdržuje, da bi s tem škodoval državnim učilnicam. Vlada je storila naglavni greh s tem, da je

težišče preložila v mesta namesto na kmete; le iz tega si moremo tolmačiti, da se je leta 1876 okrog 20.000 Italijanov izselilo, leta 1888 pa je to število poskočilo na 200.000. Množitev prebivalstva sama še ne pojasnjuje zadosti te prikazni. Ko bi se bili milijoni, ki tičijo v praznih ulicah in morda tudi v žepih nekaterih velikih sleparjev, porabili na korist kmetov, v povzdigo kmetijstva, v ustanovitev kmetijskih šol, v osnovanje posojilnic, za kmetijske razstave, ko bi se bile nagrade razpisale za saditev novega drevja, namesto da so se davki poberali od vsakega novega drevesca, ko bi se bilo skrbelo za zdravo izvažanje pridelkov, namesto da trapajo za nezmislno naselbinsko politiko, ne odlikovala bi se Italija morda danes takó z bliščečo se sleparijo, gotovo pa je, da bi bila srečnejša.

Politični pregled.

V Ljubljani, 29. avgusta.

Notranje dežele.

„Fremdenblatt“ je iz zanesljivega vira izvedel, da se bodo *deželni zbori* sešli začetkom oktobra. Kdaj se bo sklical državni zbor, ni še določeno. Cesarski patent gledé deželnih zborov bo bajè že v nedeljo izšel.

Pravosodnje ministerstvo je vsem sodiščem razposlalo ukaz o porabi zasebnih zdravnikov pri uradnih opravilih. Odškodnina za taka poslovanja se vedno določi po dogovoru. Isto velja o redarstvenih in sodiščnih zdravnikih gledé opravil zunaj uradnega kroga. Obravnave o konečni vredbi plač sodiščnih zdravnikov se še vrše.

„Ungarische Post“ pravi, da se je *grof Andrassy* ju obrnilo na bolje. Ojačil se je toliko, da se grof vsak dan z ladijo vozi na izlete.

Vnanje države.

Črnogorska vlada zahteva od Turčije odškodnino za umore, plene in požiganja, katero so Malisori izvršili. — Včeraj je bila poroka vojvode Leuchtenburškega s princesinjo Stano. — Jutri se bodeta knez Nikita in dedni princ Danilo iz Peterburga v Cetinje povrnili.

LISTEK.

Boletus hydriensis, Hacquet.

Več ko sto let je že minolo, odkar je še za časa slavnega prirodoslovca Skopolija bil došel ne manj sloveči prirodoljub Baltazar Hacquet v lepo domovino našo in po njegovem odhodu iz Idrije ondi učil fizike, pozneje tudi na ljubljanskem „liceju“ predaval anatomijo in ranocelstvo, prehodil deželo našo na več strani, priobčil več knjig narodopisne, mineralogiške, zemljopisne in botaniške vsebine, mej poslednjimi tudi znani spis: „Plantae alpinae carnioliae“ (Dunaj 1782). Tu našteva in opisuje 12 novih pásem rastlin, ki so na pridruženem listu tudi naslikane. Mej temi novimi pasmami se nahaja tudi gliva, kojoj je Hacquet našel poleg „Mrzle rupe“ v okolici Črnega vrha pri Idriji in ji dal ime „Clathrus hydriensis“; zdaj jo imenujemo *Boletus hydriensis* (recte *idriensis*).

Minolo leto, meseca julija — ako se še prav spominjam — pobral sem tri eksemplare te zanimive glive poleg pota blizu Viševce v znožju Šenturške gore, in sicer eno, ki je rastla pri koreninah gozdnega bora (*Pinus sylvestris*); onidve pa na rudeče

rumenkasti sljudasti (glimmerlich), s strohlenimi topolovimi koreninami prepreženi ilovici. Ko pošljem dva eksemplara te glive z drugimi mikroskopskimi glivicami vred g. prof. Vossu na ogled in da bi mi je tudi krstil, mi, jako vesel najdbe moje, 24. svečana t. l. naznani, da tudi on je neko leto zapazil to glivo v neki lozi ribniške okolice. Letos, in sicer 23. dan t. m., ko iz Kamenika koračim na Šenturško goro, posrečilo se mi je zopet, da sem našel to glivo in sicer na ravno onem že preje imenovanem kraju. Je pa taka-le: Trdi, skrivljeni, zdolaj pri tleh okrogli, s tenko rujavo-črnkastó, zgoraj pri vrhu pa stisnjeni in z belo, zgoščeni pajčevini slično kožico ogrnjen bét je 5—6 santimetrov dolg in pri sredi 1. santm. premerno širok. Mesnati klobuk z navdolž in na znotraj zavihanimi kraji je po vrhu zbočen in pokrit z rujavo-črnkastimi luskami, ki so nekoliko podobne semenskim luskam storža gozdnega bora; znotraj je klobuk belkast z lego neštevilnih ozkih cevč. Visok je kake 3 santimetre, širok pa v premeru 4—5 santm.

Ta zanimljiva gliva se gotovo na mnogih krajih naše na prirodoslovnih stvarih tako bogate dežele nahaja, le premalo je prirodoljubov, ki bi kaj opazovali, iskali in potem priobčili.

Nekaj o vodovodu ljubljanskem.

Ljubljana je prvo mesto dežele Kranjske in uverjena je, da je tudi središče „Slovenije“. Bodisi! Toda meni je v misli zdaj le vodovod, v čemer jo je pa prekosilo že pohlevno mestice Kamenik.

Ne bom rekel, da so se Ljubljančani učili od Kamničanov, tudi ne, da jih posnemajo. Kamničanom — rekel bi — je vodovoda zaradi vode prav tako malo treba bilo, kakor para mlinu ob vodi; tam je Bistrica, ki ima boljšo vodo od vseh kranjskih pokrajin, izvzemši Gorenjske. Napravili pa so si Kamničani vodovod in zadovoljni so ž njim.

Ljubljana hiti zdaj za Kamničani. Res je, revica ima vode v izobilju, a dobre ne; vsaj je to trdil in trdi še gosp. p. n. dr. Keesbacher, akoravno dvomim, da bi bil pokusil vodo iz vseh ljubljanskih vodnjakov. (Bolje bi bilo, ko bi bil šel preiskavat vino po raznih gostilnah.) Pa dandanes napreduje vse, ali marveč išče dobrega tistega, kar so imeli že predniki.

Kar se tiče Ljubljanec, očitni so že rimski vodovodi, katerih sled nahajajo pri kopanju po Ljubljani tam, kjer so se vtaborili Rimljani. Gotovo je, da so si napeljali vodo od Polhovoga Gradca,

Predčera j je v Budimpešti krožila govornica, da je **srbska** kraljica-mati na poti v Beograd in da so zaradi tega vsi poslaniki na srbskem dvoru pozvani, naj se povrnejo na svoje mesto. Ta vest je bila seveda izmišljena. — V seji ministrskega sveta dne 26. t. m. se je končalo čitanje postavnega načrta o občinski samoupravi. Načrt se je državnemu svetu izročil v presojo.

Ruski listi pravijo, da se niti za Rusijo, niti za Francijo ne more govoriti o razoroževanju, ker je prvi nalog mirovne lige, da Rusijo prisili k spravi in izgubi Bolgarije, Francijo pa k izgubi Lorene. „Novoje Vremja“ piše: Dokler ni balkansko vprašanje vrejeno, toliko časa je mogoč le oboroženi mir. — Odpotovanje nemškega cesarja v Alzacijo-Loreno sodijo ruski listi manj ugodno, nego italijanski. „Novoje Vremja“ meni, da cesarja ni pozdravljaj domačinec, marveč je vse dotične izjave naravnost naročila — vlada sama.

Vsi nemški listi polnijo svoje predale z razpravami in naznanili o carjevem prihodu. Večinoma so tega mnenja, da car ne bo še takó kmalu obiskal nemškega cesarja. „Voss. Ztg.“ pravi: „Dvorna urada v Berlinu in Potsdamu nimata še nikakoršnih dotičnih poročil. . . Gotovo je, da se bo ta dogodek enkrat izvršil, toda o dóbi ne bo odločevala površna uljudnost zapadne Evrope, marveč le neomejena volja samovladarjeva. Nenaravnosti sedanjega evropskega položaja gotovo ne more pokriti zunanja uljudna oblika mej mirovno Evropo in Rusijo. Carjev obisk ne bo naravnega teka stvarij ustavil, pokazal pa bo le z obliko in z dóbo, kedaj bo prišel v Berlin, koliko nasprotja je že v zunanjem občevanji obeh vladarjev.“

„Liberté“ trdi, da namerava francoske republike predsednik Sadi-Carnot povodom splošnih volitev izdati manifest francoskemu narodu. — Boulangeristi, ki se zdaj imenujejo „narodna stranka“, so se k volilnemu gibanju že oglasili. Objavili so že prvi seznam svojih kandidatov za Seine-department. V petem okrožji kandiduje Naquet, v petnajstem Laguerre, v dvajsetem Rochefort in v osemnajstem (Montmartre) Boulanger sam. Poziv do volilcev je podpisal „general Boulanger, načelnik republikanskemu narodnemu odboru.“

V angleški zgornji zbornici je izjavil državni tajnik Cross, da Anglija ne namerava prilastiti si Kašmir. — „Daily News“ objavlja odprto pismo Gladstone-ovo, v katerem ta zahteva, naj vlada prisili sultana, da bo napravil konec grozodejstvu Musse beja v Armeniji. Gladstone potem našteva mnogo vzgledov, ki bodo gotovo vzbudili pozornost vladnih krogov. — Iz Clonakiltyja se poroča, da sta bila parnellška poslanca O'Brien in Gilhvolly obsojena zaradi ščunvanja najemnikov na dvamesečno, oziroma šesttedensko ječo.

Včeraj je italijanski kralj sprejel šoaško odposlanstvo. Poroča se v dopolnilo, da je bilo pri prihodu tega odposlanstva na rimskem kolodvoru zbranih do 5000 ljudi, ki so pa zagledavši borno zunanost teh pooblaščenecv tujega vladarja začeli rujoveti in žvižgati. Člane odposlanstva je ta sprejem — prijetno iznenadil. Menili so, da je v Italiji tako pozdravljanje navadno in običajno.

Povodom rojstnega dne rumunskega prestolonaslednika je predčera j prišel poveljnik tretjega polka, pri katerem služi kraljevič, na čelu vseh častnikov v Sinajo ter je kralju in prestolonasledniku čestital. Pri obedu je kralj prestolonasledniku napil. — „Monitorul“ objavlja ukaz o ustanovitvi višje vojaške šole, v kateri se bodo izvežbovali častniki generalnega štaba.

Poročila s Krete pravijo, da je tamošnji položaj nepremenjen. — Šakir paša je v svojem odgovoru na kretsko spomenico baje naglašal, da je angleški konzul nasvetoval vladi, naj ničesa ne dovolj vstajnikom, predno se ne podvržejo. „Presse“

poroča: „Šakir paša je naznanil vstajnikom, da mu je nemogoče odgovoriti na njihove zahteve, dokler ne odlože orožja.“

Izvirni dopisi.

iz Brezic, 26. avgusta. V našem krog in krog od Slovencev in Hrvatov obdanem talmi-nemškem mestecu smo imeli volitve za mestni zbor. Kdo bi si mislil — propala je ultra-nemška klika, ki je do sedaj tukaj zvonec nosila in vse strahovala. Ljubezen teh gospodov do Slovencev znači faktum, da se je pri občinskem zboru predlagalo, odvzeti zdravniku g. dr. Š. od mesta zagotovljeno remuneracijo samo zato, ker je g. doktor Slovenec, ali kakor je dotični zapečkar predlog podpiral: „weil er nicht mit uns ist“. Ti gospodje sovražijo sicer vse, karkoli je slovenskega, a prav radi sprejemajo slovenski denar bodisi za kavo ali „aqua destilata“.

Ne znam, v katerem „gau“-u je voditeljem propale klike tekla zibelka, a imena nas spominjajo bolj na furlanske zidarje in zaničevane „vindišarje“, kakor na Bismarcka in njegov raj. Propali so torej ti gospodje, pa ne zavoljo svojega istinitega nemškega pokolenja (?) in mišljenja, ampak zato, ker z javnim premoženjem niso gospodarili tako, kakor s svojo lastnino. Županom je izvoljen, kakor ste že poročali, advokat g. dr. Srebre. Celjska „vahtarica“ pršteva ga k zmerno narodni stranki in ga milo opominja in spominja, da je izvoljen le vsled čudnih razmer v nemškem tem mestu. Toda to svarilo je nepotrebno. Če bi g. župan tudi voljo imel, svojo narodno dolžnost spolniti, vendar bi ne našel potrebne pomoči pri mestnem svetovstvu, katero je razun g. Levaka sestavljeno iz Nemcev in nemčurjev.

Odkod to, da se tukaj narodna zavest tako malo vzbuja in širi? Zato, ker ni tukaj središča, ni društva, kjer bi se zbirali narodno misleči možje. Vsi oni faktorji, ki bi lahko kaj storili, držé križem roke. Tukaj sta dva advokata, jeden notar, več uradnikov, dva duhovnika in nekaj meščanov, ki so Slovenci, o katerih se vsaj govori, da so Slovenci. Če njih gospé in deca slovenski umejo, ne vem, pač pa mnogi kremenitih Slovencev želé.

Gospodje, ganite se! Ljudstvo se bo vzdramilo in kmalu stalo za vami. Izlet zagrebških ognjegasev je pač lahko vsakega prepričal, da ljudstvo čuti svojo protinaravno in smešno vlogo, katero so mu vsilili nemško misleči vodje. Na noge torej!

iz Črne reke v Bosni, 20. avgusta. Škoda, da nimam naročenega ni jednega slovenskega lista, da bi vedel, kaj Slovenci delate. Ako se ne varam, imeli ste volitve v deželni zbor, in tedaj je bilo včasih precej vroče. Mislim, da zdaj z nemškutarji nimate trdega posla, kakor nekda j, ker so precej obnemogli. Samo ako si niso liberalci in konservativci kaj v lase segli? Ta oboževana sloboda pri Vas, a pri nas v Bosni o takih malenkostih ničesa ne znamo. Kaj ti hoče tiskovna in volilna sloboda, ker narod i brez tega more živeti. V tisku cenzura, voliti treba ni, kdo bo s tem čas tratil? Govoriti nima kdo; za nas tako vlada najbolje skrbi. Narod naj sluša, kar se mu kaže, pa vse dobro. Narod sluša lepo, kakor božji volec, in trpi; pa saj trpeti morajo vsi.

To Vam je podoba bosanjskega življenja. Tu je vse še idilično, morje javnega življenja stoji še tiho, ne maje ga nikak vétrič. Včasih, pa včasih éuje se in čita kak glas iz Bosne v srbskih in hrvatskih listih, pa ti glasi so od samih „prenapetežev“, koji ne poznajo potreb naroda in hočejo samo narod vznemirjati. Pri nas vlada duševni mrak. Razmere narodne so pa tukaj tudi res take, da jih je težko razumeti. Vsaka vera hoče biti tudi svoj narod, ali le v političnem oziru, o narodnosti nikdo nima pravega pojma. Bošnjaki pravoslavni hočejo biti Srbi, pa ne toliko kot narod, nego želijo le po zvezi s Srbijo. Oni muhamedanske vere hočejo biti Turci in želijo si zveze s Turčijo in stare turške razmere nazaj. Katoličani zopet hočejo biti Hrvati in želijo zvezo s Hrvatsko. To je tudi vzrok, da se vsaka vera z drugo nekako pisano gleda. Ni pravega sporazuma, akoravno je vse eden narod. Kako se sodi tu o narodnosti, kaže to, da je n. pr. „Bosanjska pošta“, prvi tukajšnji list, v nekem prepiru o tukajšnjem jeziku v svoji „modrosti“ razsodila, da v Bosni se govori „bosanjski“ jezik, akoravno celi svet vé, da v Bosni, z malim izjemkom na severo-zapadu, prebiva srbski narod. To je ravno tako, kakor so pri vas pred nekim časom trdili, da na Kranjskem stanuje „kranjski“ narod.

Prvi in najboljši pomoček, združiti narod v složno delovanje, bil bi zbuditi in gojiti narodno zavest brez obzira na politiko, katera edina bi mogla zvezati in bi imele prostora v tem okviru vse vere in celi narod, kakor je to pri vseh drugih narodih. Ali tega se vlada boji. Toda naj bo dosti o tem, in idimo še k našim znanstvenim in gospodarskim razmeram.

O znanstvenem napredku v našem pomenu še ne more biti govora. Ena višja gimnazija v Serajevu in jezuitska gimnazija v Travniku so naše „visoke šole“. Poleg teh imamo več trgovskih šol in učiteljsko pripravnico. Bogoslovsko šolo imajo samo pravoslavni, a katoličanje še ne. Ljudskih šol je še precej in znanje med narodom pridno napreduje.

O umetnosti se more Bosna ponášati samo z umetnim vezenjem, n. pr. s preprogami in enakimi stvarmi in pa z umetnim izdelovanjem srebrnega in bakrenega posodja, kateri izdelki slové po vseh svetovnih razstavah in so zapadni Evropi vzgled. Znameniti so stari spominki iz nekdanje cvetoče dóbe, ki so se ohranili še po nekaterih samostanih. Tako n. pr. ne vem, ali veste Slovenci ali ne, da je pred nekim časom naš cesar kupil od samostana v Fojnici zal in dragocen mašen plašč neprecenljive umetniške vrednosti in ga pridral k insignijam ogerske krone; ta plašč sme nositi samo primas ogerski pri kraljevem kronanju. To je nekaj, kar Avstrija ni imela. (Opis v „Pester Lloyd“ 1887.) Starine se tudi pridno izkopavajo in čuvajo v muzeju v Serajevu, do katerega smo že tudi došli.

V državnopravnem oziru stoji Bosna skoraj samostalno in ima več samostalnosti od Ogerske. Za to nam morete Slovenci in drugi narodi zavidati. Mi imamo svoj „budget“ brez deficita, delamo svoje železnice itd. Železnice Doboj Siminhan in Metkovič-Serajevo so že „bosanjske državne železnice“, napravljene z bosanjskimi novci. Se vé, da je bilo

ker jim je Ljubljana še manj ugajala, ko Kamničanom čista Bistrica.

Ljubljana je torej sklenila napraviti vodovod, in po daljšem posvetovanji izbrali so si podzemeljske studence pri Klečah, dobro uro od Ljubljane blizu savskega brega. Tam so našli močne vrelce, ki niso v zvezi s Savo. Sava teče nižje in je tudi oddaljena skoro pol ure. S konca iskali so jih na Skaručini, kjer je več jako mrzlih studencev, pa so ta načrt opustili. Vzroka ne vém. No, zdaj so pri Klečah izkopali studence, in ker mora tam biti velik, močen curek studenčnice, nadejajo se, da bo voda za Ljubljano dosti ali celó v izobilji. Bog daj!

Idimo zdaj k napravam samim, posebno zato, ker ne samo Ljubljanci, marveč tudi vnunji čudno gledajo razkopavanje po mestu in zunaj njega. Jaz bom popisal to velevažno delo le po tem, kakor se je vršilo in se vrši še brez katerihkoli kritičnih opazek. Dobrovoljni bralec naj gre le za menoj, pa bo vedel, kako se je to pričelo in kako se zdaj dovršuje.

Prvi pričetek je bil, da so izkopali studence na ljubljanskem polji blizu Kleč. Tje pelje najprvo dunajska cesta do „pekovskega križa“, potem cesta v levo stran proti Klečem. Delo se je pričelo na-

vzgor; kopali so namreč od „Slona“ po dunajski cesti in pri „križu“ zavili proti Klečam, da so izkopali cesto; po polji ne gre vodovod, izvzemši zadnji konec že celó pri studencih. To je bilo dobro pogojeno, ker ni bilo treba kupovati zemljišč, razven teh, katere neobhodno potrebujejo. Tam bodo poslopja skoro dogotovljena za stroje in drugo, a ker se bojé pomanjkanja vode, pripeljali so tje velikanske železne cevi, katere bodo pogreznili v zemljo navpik, da bodo sesale vodo. Klečani so bili zaradi tega v velikih skrbéh, da bi jim voda po njihovih vodnjakih ne usahnila, ter so vložili pritožbo pri mestnem uradu. Toda komisija je spoznala, da jim ne preti nikaka nevarnost, in mestni odbor je odbil pritožbo. Poslopja tam gori bodo skoro dogotovljena, le stroji naj še pridejo.

Od tod je do „Slona“ ravna pot, cevi debele. Pod železnico so speljali dvojne, da prave tičé v večjih in so dobro zašite in zakovane. Čudno je gledati le, kako take masivne velikane premaga priprosta človeška moč, akoravno ji služi tu in tam tudi kak pripravost stroj, in da se ne zgodi nesreča.

Zdaj smo v Ljubljani. Tu se je pričelo razkopavanje najprvo ob desnem bregu Ljubljance. Vse je šlo — kakor še gre — sistematično po oddelkih

(parcelah). Delavec je bilo nekaj domačih, nekaj prisiljenecv in žabječanov. Tujci, katerih je bilo mnogo v tem času tu, so zabavljali, domači pa so se tolažili s tem, da bo kmalu bolje. Po mestu so se res podvizali z zasipanjem jarkov, če prav so morali vse sklenjene cevi poskušati na največjo silo. Pa na tej strani je vse gotovo; na levem bregu gre delo tudi h koncu. Videti je, da bo skoro vsaka hiša dobila svojo vodo.

Le frančiškanski most, — kaj pa ta? Jaz sam ne vém. Na obeh stranéh so cevi napeljane tako, da si gledajo žrelo v žrelo. Pa saj so ti „tehnični možje“ že taki, da bodo tudi Ljubljance izpodkopali, pravijo ljudje; jaz tudi, ker drugače bi bila vsa onostranska zaloga cevi zastoj.

Zdaj gremo pod „Turn“, kemor se zavije glavna črta s Kleč. Cevi v spodnje mesto namenjene so debele, kakor te. A pri „Slonu“ je zaključek; tam je „kar te ne gre v mesto, greš v „reservoir“ v hrib.“ Joj, to bo sila. Voda je tudi svojeglavna, kar je je preveč že, umika le le sili. Tako bo tudi tukaj. Ko bo napolnjeno ljubljansko brezdno, morala bo pritirana voda iti, teči ali siliti se navzgor, kjer ji še kaj duška ostaja. Od tam se bo porivala višje, višje v hrib. Saj voda ne teče v

treba nekaj tudi v Avstriji na posodo vzeti, kar pa pridno vračamo. Šole in uradnice so narodne, a pardon, zareklo se mi je, „bosanjske“, da popravim. Vlada v Bosni je samostalna in stoji, kakor znano, samo pod nadzorstvom skupnega finančnega ministra na Dunaju. Poleg avstrijske posadke ima Bosna tudi svojo vojsko, ki jo sama plačuje, in lepi so ti bosanjski vojniki, avstrijski so le pritlikovec proti njim.

Tudi kmetijstvo je začelo po malem napredovati in bi še veliko bolje, samo da se vredé zemljiške razmere in podložnost do veleposestnikov, kar pa le počasi napreduje. Lep dohodek daje vsako leto duhan, posebno v Ercegovini, za katerega plača vlada vsako leto preko 7 milijonov gold. pridelovalcem in še ima sama preko 3 milijonov dobička pri njem. Sloveče je vino, ki rodi le v Ercegovini, posebno mostarsko. Vi Slovenci ga nimate takega, tudi ne v ljutomeriških gorinah, ker tukaj ga greje južno solnce, in je kakor ognjeno. V južni Ercegovini do Mostara mnogo rodi smokva in oljka.

Tudi obrtnija je začela po malem napredovati. Imamo že nekoliko tovarn za veliko industrijo. Neizmerni pragozdi, kjer moreš vsak pot srečati medveda ali divjega merjasca, in bogati rudni zakladi so se začeli obdelovati, odkar so se odprle ceste in železnice. Tu leži industrijska prihodnost Bosne, samo treba večših ljudij in kapitala za to.

V splošnem obziru, v občenu z narodom in o javnej varnosti je tu vse drugače, kakor si vi Slovenci, ki niste tukaj bili, navadno mislite. Vi poznate Bošnjake največ iz popisov starih turških vojsk med Slovenci, ali razmere so zdaj, kakor noč in dan. Narod je tukaj sploh, bodi ene ali druge vere, priprost, do tujcev prijazen in gostoljuben, samo je treba umeti z njim občeavati. Varnost je tukaj tolika, kakor malekja v Avstriji; po dnevu ali po noči moreš svobodno potovati čez hribe in doline. Ne sliši se o pobojih in tepežih, kakor je, žalibog, med Slovenci grda navada. Po noči je vse tiho in mirno. Mladina ne razgraja po vaseh, kakor pri Vas, marveč navada je iti zvečer, danes v eno, jutri v drugo hišo na „selo“, kakor pravijo, kjer se razgovarja, prède ali kaj drugega dela in peva. Bošnjaka ne vidiš, da se napije in razgraja, marveč to navado so prinesli saboj i Avstrijanci, pa jih domači zato zaničujejo. Narod, bodi ene ali druge vere, je pobožen. Posebno muhamedanec ti na sredi pota s konja stopi in moli Boga, kadar dojde njegov čas.

Tako vam je v Bosni. To je čvrst, priprost in zdrav narod, ki ima vse sposobnosti za napredek. Došlo bo vreme tudi njemu.

Iz mestnega zbora ljubljanskega.

V Ljubljani, dne 27. avgusta.

(Konec.)

II. b) Kranjska stavbinska družba zahteva od ljubljanskega mesta odškodovanje zaradi tlaka v novi mestni vojašnici, in sicer v znesku 2270 gl. 11 $\frac{1}{2}$ kr. Poročevalec dr. Tavčar izjavi, da stavbinska družba to neopravičeno trja, kajti svoje zahteve ne more opirati na nobeno postavno določbo, kakor tudi ne na kak stavbinski pogoj. Predlaga, da se prošnja odkloni in to naznani družbi z dostavkom, da more

reber, pa tukaj bo, to stori boj med vodo in ognjem. Gori v Klečah se bodo smejali dimniki, ko bo voda pred ognjem kakor kača bežala v Ljubljano in celó v hrib.

Zakaj bo bežala voda v hrib? Mora. Tam s Kleč gonili jo bodo stroji, prvo pač za Ljubljano, a kar je bo za mesto preveč, morala bo iti gori v „reservoir“. Tam pa zopet ne bo počivala, je že požiralnik, ki jo bode, kar je preveč prikipi, brž odnesel doli v „drsišče“, in ta voda bo najbrž pregnala tam žabe, ki se zdaj širokoustijo in kličejo kač, katerih pa ni. Cevi za odvod so položene tik onih za dovod.

Zdaj pa ta „reservoir“. Veste, kaj je to? Francoska beseda; jaz bi jo najraje poslovenil „hranilnik“. Zakaj? Vode, ki bo prisiljena v ta dóm, ne bo pil menda nihče Ljubljančanov, pač pa bo nekaka „mora“ za drugo vodo, da ne bo mogla gori, ampak sveža ostati v Ljubljani. Še le, ko bi se zgodila kaka nesreča, n. pr. požar, ko se potrebuje več vode, utegnili bi ta „hranilnik“ dati kaj svoje vode v mesto. Voda sama pa se bo jezila in penila, če bi imela duška, pa bo morala vendar potiskana siliti v breg, da se bo tam še le od- dahnila.

nastopiti pravdno pot, če jej je drago. Zbor temu pritrđi.

II. c) Isti svetovalec prečita nagibe upravnega sodišča, ki je pravdo mej mestom in Terpotitz-em za prvo ugodno rešilo. Ta razsodba je velike načelne važnosti za mestno občino. Ker pa se sedaj ne bo še gradila dotična cesta, skuša naj se doseči poravnava takó, da se Terpotitz-u brezplačno prepusti prepirni prostor toliko časa, dokler se tam ne bo napravila načrtana cesta. V imenu odseka nasvetuje, naj mestni zbor vzame to na znanje, ob enem se pa magistratu naroči, da se bo v vseh enakih slučajih opiral na to zanj važno razsodbo. Obvelja.

III. V imenu finančnega odseka poroča svetovalec Ravnihar o računskih zaključkih in proračunih posojilnega zaklada. Mestni zbor jih vzame na znanje. Objavili se bodo posebej. Pri tem izrazi odbornik Hribar željo, da bi se proračuni razpravljali, če že ni mogoče pred novim letom, pa vsaj v prvem četrtletju, ne pa še le meseca avgusta.

IV. a) Svetovalec dr. Bleiweis vit. Trsteniški poroča za policijski odsek o računih za zdravila mestnim ubogim leta 1888. Zapisalo se je 300 receptov, ki znašajo 943 gl. 88 kr. Povprek so se zdravniki strogo po dotičnih pravilih ravnali, le ordinarij v mestni hiši za uboge je predraga zdravila zapisaval. Mestni zbor konečno pritrđi nasvetom: 1. Račun se odobri; 2. ukaže se mestni blagajnici, da izplača lekarnarju Birschitzu ostali znesek za zdravila; 3. zdravnikom se izreče zahvala za požrtvovalnost; 4. ordinarij mestne hiše za uboge se še enkrat odločno pozivlje, naj ne zapisuje predragih zdravil; ko bi pa vendar ravnal proti temu zadnjemu opominu, nalaga se magistratu, da stavi zoper tega g. zdravnika mestnemu zboru primerne predloge.

IV. b) Živinozdravnik mestne klavnice, g. P. Skalé, pritožuje se z dopisom, da mesarji ne gonijo v pravem času živine v klavnico ter koljejo spehano žival, čeravno je meso od nespočite živine nezdravo, se kmalu osmradi ter začne gniti. Le v sili naj se dovolijo izjeme. Světnik Gogola v imenu policijskega odseka predlaga: Živina, ki se bo klala drugi dan zjutraj, postaviti se mora najkasneje do 7., oziroma 8. ure zvečer prejšnjega dne v hlev; prestopki se bodo strogo kaznovali. Magistrat naj to določbo primerno objavi ter uvrsti v klavnični regulativ. Sprejeto.

V. a) Na predlog šolskega odseka, za kateri poroča župnik Rozman, podelijo se izmed dvanajstih prosilcev štiri ustanove po 25 gl., skupaj 100 gl., založene povodom srebrne poroke Nju veličanstev, naslednjim učencem obrtne šole, katere je priporočilo tudi tukajšnje realkino vodstvo: Ivanu Brinšku, Jerneju Hlebšu, Francu Šlemcu in Osvaldu Vovku.

V. b) Obrtna pripravljavna šola na I. mestni ljudski šoli je brojila v minolem letu 132, ona na II. mestni deški šoli pa 148 učencev. Na prvi sta podučevala učitelja Majar in Furlan, na drugi Žumer in Armih. Poročevalec Rozman nasvetuje, naj se, kakor dosedaj običajno, dovoli vsakemu učitelju nagrada 75 gl., vsakemu ravnatelju dotične šole pa 15 gl., skupaj v znesku 330 gl., kar obvelja.

Točki V. c) in d) odpadete, ker nista dotična referenta navzoča.

Točka VI o premembi imen nekaterih trgov,

Kdor je gledal, zapazil je, da je polaganju ali vlaganju cevi največ nagajala zemlja pod „Turnom“, po travnikih tam. To je bilo dela! Kopenje ne ravno težavno, ali prišla je voda. Ti travniki so močvirski, in zdaj še huje, ker jih je zajezil železniški tir. Lattermann je pač usušil to močvirje, a voda se ne dá brzdati, in tako napoji vso zemljo. To so čutili pokladalci cevi, ki še zdaj niso vodi popolnem kós. Zdaj že bodo, ker stroji storé vse, le da bi pozneje ne bilo kakih popravil.

Kako se dela „reservoir“? Ta je malo višje na levo od „Tivolskega grada“. Spodaj so navozili velik grič peska, šute in cementa, od tega skladišča pa do jame („reservoir“) je napravljena verižna železnica v reber. Vozički, po verigi ujeti, morajo polni gori, prazni nazaj. Zdaj je spodaj grič peska še nizek, „reservoir“ pa v delu zeló napreduje. Zanimivo za gledalce, katerih je vedno veliko.

Pisal sem to, ker se ne le Ljubljančani, marveč tudi vnanjei zanimajo za to zadevo. Morda bo s tem ustrezno bralcem „Slovenčevim“.

Priprost, ne tehniški opazovalec.

cest in ulic se po predlogu Ivana Hribarja prestavi na dnevni red prihodnje seje.

VII. Namestu članov dr. Čebaška, Mihe Pakiča in dr. Zupanca se izvolijo v upravni odbor mestne hranilnice Ivan Vilhar, dr. Stare in Ignacij Žitnik.

VIII. Namestu umrlega občinskega světnika Mihe Pakiča se voli v magistratni odsek světnik Gogola, v stavbinski odsek vitez Zitterer in v klavnično ravnateljstvo dr. V. Gregorič.

IX. V odsek za električno razsvetljavo se izberó svetovalci: Hraskey, dr. Stare, Hribar, Tomek in dr. Bleiweis vit. Trsteniški. Odsek se takoj osnuje; za predsednika si izvoli odbornika Hraskega, za podpredsednika pa dr. vit. Bleiweisa.

Svetovalec Velkovrh praša župana, ali mu je znano, kakó slabe in razrite so vsled vodovodovih del in gradjenja tamošnjega kanala poljske ulice, takó da ga skoraj ni dneva, da ne bi ondi obtičal v mehki zemlji kak težak voz. Župan naznani, da bo ukazal stavbinemu uradu, naj ukrene v tem oziru potrebno.

Dr. Gregorič praša župana, kdaj se bo otvorila mestna hranilnica in postavila vremenska piramida, ki naj bi se pa od Rudolfinum-a raje v Zvezdo premestila.

Župan ga obvesti, da se bo o mestni hranilnici razpravljalo v današnji tajni seji, kar se pa tiče piramide, méni, da se letos sploh ne bo postavila; ker je interpelant član odbora za lepšanje mesta, mu mora ta zadeva itak biti bolje znana, nego njemu.

Javna seja se zaključí ter prične tajna.

Dnevne novice.

(Izjava deželnega glavarja g. dr. Poklukarja.)

„Govorica, raznešena po Ljubljani in potrjena v dopisih vnanjih časnikov iz Ljubljane, pripoveduje o težkem žaljenji dinastičnega čutstva v ljubljanskem mestu, izrekoma v krogih tukaj bivajočih častnikov, in toži o breztaktnosti in malomarnosti moji, ker nisem naročil razobesiti na deželnem dvorcu zastave v dan rojstnega dneva cesarjevega. Vnanji listi na podlagi tega dolženja po stari navadi grde Slovence sploh in mojo osebo še posebej in pripovedujejo, da je ta dogodba celó tukajšnjemu poveljniku fml. pl. Keil-u dala povod, pritožiti se pri c. kr. deželnem predsedniku g. baronu Winklerju. To ravnanje političnih nasprotnikov, sumničenje in ovajanje cesarju vedno zvestega prebivalstva dežele Kranjske, dalo mi je povod, na drobno poizvedavati v deželnem odboru pri uradnikih in slugah, ki so že tukaj v službi po 10 do 20 let in katerim mora navada gledé razobešanja zastav biti dobro znana, in izid teh poizvedb je naslednji: 1. Velike zastave za deželni двореc nakupile so se meseca aprila 1879. leta povodom srebrne poroke cesarjeve. (St. 3382.) 2. Niti za časa mojega neposrednjega prednika deželnega glavarja gosp. grofa Thurn-a, niti za časa prejšnjega deželnega glavarja viteza Kaltenegger-ja se v rojstni dan cesarjev na deželnem dvorcu nikdar niso razobešale zastave. Ker torej način slavljenja rojstnega dneva cesarjevega po razobešavanju zastav pri deželnem odboru kranjskem nikdar ni bil navaden, zavračam tudi držé se tega običaja odločno sumničenje gledé domoljubja svojih rojakov in gledé zveste udanosti njihove proti cesarju, skazane v dobrih in hudih časih. Tako ničevu oprte ovadbe moje osebe pa celó mirnim srcem prepuščam onim višjim in nižjim krogom, ki mene in delovanje moje poznajo dolgo vrsto let.“

(Kdo bode lavantinski škof?) Graška „Tagespost“ hoče vedeti, da so za mariborsko stolico predlagani prečast. gg.: Otmar Murnik, opat v Sent-lambertu na zgornjem Štajerskem; ekscelencija knezoškof ljubljanski in kanonik v Mariboru, Fr. Kosar. Kdo je in kdo ni predlagan, to nam ni znano; a to smo dognali iz gotovega vira, da našemu prevzvišenemu knezoškofu ni nič znanega o tem, kar se tiče njegove osebe.

(Volilni shod.) Državni in deželni poslanec g. prof. Šuklje bode po dolenjskih mestih poročal o svojem delovanju v državnem in deželnem zboru. Prvi shod bode dne 2. septembra v Novem mestu zvečer ob 6. uri v „Brünerjevi gostilni“.

(Mestna hranilnica ljubljanska.) Mestni zbor je v zadnji tajni seji imenoval g. Avgusta Endlicherja, tajnika občinske hranilnice v Hainfeldu, blagajnikom; g. Antona Trstenjaka kontrolorjem mestne hranilnice. Imenovana uradnika morata službo nastopiti 1. dan oktobra.

